

PRITARTA

Pakruojo rajono savivaldybės mero
2025 m. d. potvarkiu Nr.

**PAKRUOJO RAJONO BALSŲ PAGRINDINĖS MOKYKLOS
KLOVAINIŲ SKYRIAUS**

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„VAIKYSTĖS TAKUČIU“



I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Balsių pagrindinės mokyklos Klovainių skyrius (toliau – Mokykla). Teisinė forma – biudžetinė įstaiga. Grupė ir tipas – ikimokyklinio ugdymo mokykla. Adresas – Žalioji g. 2A, Klovainių mstl. Klovainių seniūnija, 83206 Pakruojo rajono savivaldybė. Elektroninis paštas klovdarzelis@gmail.com.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Mokykloje teikiamas kokybiškas ir į vaikų poreikius orientuotas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Įstaigoje akcentuojama vaiko saviraiškos ir savireguliacijos galimybių svarba ugdymo(si) procese. Veikla grindžiama įsitikinimu, kad vaikai geriausiai vystosi, kai patys renkasi patirties kaupimo būdą, o ugdytojai gerai išmano vaiko raidos dėsningumus ir sudaro sąlygas jiems atsiskleisti. Siekiama, kad vaikai užaugtų pasitikintys, besirūpinantys savimi ir kitais, jautrūs kultūrinei ir socialiniai įvairovei, komunikabilūs, lanksčiai mąstantys, kūrybingi ir sėkmingai besimokantys.

Mokykloje vadovaujamosi nuostata, kad kiekvienas vaiko raidos etapas unikalus ir pažeisti jo negalima. Įstaigoje į vaiką žiūrima kaip į individualybę: vaikas nelyginamas su kitais, o dėmesys sutelkiamas į tas asmenybės galias, kurios yra išreikštos esminių vaikystės charakteristikų: smalsumo, tiesioginio ir nuoširdaus bendravimo, pasitikėjimo suaugusiuoju, noro kurti, eksperimentuoti.

Programa parengta remiantis sociokultūrine vaiko raidos teorija, kai vaikas aktyvus savo kultūros, savo identiteto kūrėjas. Vaiko kultūra mūsų įstaigoje – unikali vertybė. Ja remiantis planuojamas ugdymo turinys, organizuojamos veiklos, kuriama emocinė, ugdomoji ir estetinė aplinka. Visame ugdymo procese sudaromos sąlygos vaikui pasijusti svarbiu – išgirstas vaiko balsas: išklausoma vaiko nuomonė, palaikoma iniciatyva, įgyvendinamos jo siūlomos idėjos, įtraukiama į sprendimų priėmimą, veiklų organizavimą.

Mokykloje vaikų ugdymasis grindžiamas šiomis pamatinėmis **vertybėmis**:

- vaiko orumas – kiekvieno vaiko unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- vaiko gerovė – vaiko saugumo, sveikatos, darnos su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinkos, puoselėjimas;
- saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybiškumo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- lygiavertis dalyvavimas – maksimalių sąlygų kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese sudarymas;
- lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas ir užtikrinimas, nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi;
- pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas;
- bendruomeniškumas ir pilietiškumas – priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

➤kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas.

Vaikų poreikiai

Ikimokyklinio ugdymo programa „Vaikystės takučiu“ (toliau – Programa) siekiama užtikrinti 1–6 metų vaiko aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

➤žaidimo – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Mokytojai, nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje įsitraukdami į žaidimus, padeda vaikui augintis žaidimo gebėjimus;

➤saugumo – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos kai jos reikia. Mokytojai, ugdydami vaikus rūpinasi ne tik užtikrinti vaikų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukia į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

➤draugysčių – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, paramą, turėti draugų. Mokytojai kuria ugdymo(si) aplinką, kuri skatina vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

➤komunikavimo – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu ir kt.). Mokytojai sudaro sąlygas vaikams išbandyti įvairias komunikavimo priemones ir atrasti pagarbaus bei veiksmingo bendravimo būdus;

➤pažinimo džiaugsmo – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Mokytojai skatina vaikus kurti ir perkurti savo teorijas apie pasaulį, taikant ugdymo(si) procese įgytas patirtis;

➤kūrybinės saviraiškos – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas. Mokytojai kuria spontaniškų ir kryptingų veiklų galimybes, palankias atsiskleisti vaikų interesams ir gabumams.

Programa sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalios kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvai tikisi, kad jų vaikai bus ugdomi kokybiškai. Mokyklos darbuotojai laiku ir lanksčiai reaguos į šeimų lūkesčius ir nuosekliai tenkina visų poreikius. Svarbiausia, kad vaikai jaustųsi saugiai, būtų sveiki ir aktyviai veikdami įgytų visas kompetencijas, reikalingas sėkmingam mokymuisi mokykloje. Tėvai palankiai vertina prioritetingas Mokyklos veiklos sritis, taikomus inovatyvius ugdymosi metodus, džiaugiasi estetiška, jaukia bei šilta Mokyklos aplinka, reiškia didelį susidomėjimą saviraiškos renginiais, didžiuojasi vaikų laimėjimais įvairiuose konkursuose. Jie linkę bendrauti ir bendradarbiauti su mokytojais, pagalbos vaikui specialistais, domisi ugdymu, Mokyklos gyvenimu, noriai dalyvauja įvairiuose renginiuose.

Regiono ypatumai

Įstaiga priklauso Klovainių seniūnijos teritorijai, kuri turtinga savo istoriniu paveldu ir kraštovaizdžiais. Čia galime aplankyti Klovainių muziejų, Švenčiausios Trejybės bažnyčią, penkis šimtus metų turintį Klovainių ąžuolą ir daug kitų vaikams įdomių vietų, leidžiančių atliepti kultūrinio tapatumo poreikį. Įstaigos socialinei partnerystei plėtoti, ugdymui

netradicinėse erdvėse organizuoti, greta gausu institucijų (Klovainių seniūnija, Klovainių miestelio biblioteka, Klovainių kultūros centras, Klovainių sutrikusio intelekto jaunuolių centras, Klovainių dolomito skaldos gamykla, Balsių pagrindinė mokykla ir kt.). Ugdymo įstaigą supantis kraštovaizdis – Daugyvenės upė, Klovainių miestelio bendruomenės įrengtos sporto ir poilsio aikštelės suteikia galimybę ugdymo procesą organizuoti kitose erdvėse, stiprinti sveikatą, puoselėjant fizinį aktyvumą, skatinant gyvosios gamtos stebėjimą, tyrinėjimą natūralioje aplinkoje. Turtinga socialinė aplinka ir ugdymo įstaigos kraštovaizdis padeda vaikui suvokti ir pajusti pagarbą Gyvybei ir Žemei, susigyventi su tėviškės gamta ir žmonių jausmais.

Mokyklos savitumas

Mokykla teikia ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą vaikams nuo 1 iki 6 metų. Mokykloje veikia ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo grupės. Specialiuosius ugdymosi poreikius turintys vaikai ugdosi kartu su bendraamžiais. Jiems teikiama specialioji pedagoginė, logopedinė pagalba. Ugdytiniais teikiama pavėžėjimo paslauga.

➤ *Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų įtrauktis.* Siekiama tenkinti konkretaus sutrikusios raidos vaiko individualius poreikius, tikslingai parenkant priemones, ugdymo(si) metodus, individualizuojant ugdymo(si) turinį, teikiant ugdymo(si) pagalbą ir paramą. Mokykloje plėtojami visi įtraukiojo ugdymo aspektai: įtraukioji socialinė aplinka, į vaiką orientuotas požiūris, tinkama fizinė aplinka, ugdymosi medžiaga, bendravimo galimybės visiems vaikams. Pagalbos vaikui specialistų (specialusis pedagogas, logopedas, psichologas), ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo mokytojų ir mokytojų padėjėjų sutelkta komandinė veikla užtikrina kiekvieno vaiko pasiekimų ir ūgties dermę. Individualizuotu, personalizuotu ugdymu sudaromos sąlygos visiems vaikams sėkmingai ugdytis, dalyvauti kasdienėje veikloje pagal jų gebėjimus ir poreikius. Pagalbos vaikui specialistai ir mokytojai, tardamiesi su vaiko tėvais ir Mokyklos vaiko gerovės komisija, atsižvelgdami į vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimus, švietimo pagalbos tarnybos specialistų pateiktas išvadas bei rekomendacijas, specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams pritaiko ikimokyklinio ugdymo programą, sistemingai reflektuoja vaikų pasiekimus, savo taikomas strategijas, vykdo įvairias prevencines ir socialines veiklas. Grupėse įrengtos poilsio, nusiramino erdvės.

➤ *Vaikų sveikatos saugojimas.* Kasdienėje veikloje taikomos įvairios patrauklios, fizinį vaikų aktyvumą skatinančios formos. Mokytojai grupėse vykdo sveikatingumo projektus, dalyvauja respublikinio sveikos gyvensenos projekto „Sveikatiada“ inicijuotose veiklose. Kiekvienais metais aktyviai dalyvauja Europos judumo savaitės renginiuose. Mokytojų organizuojami įvairūs sveikatingumo renginiai padeda propaguoti sveikos gyvensenos idėjas ne tik vaikams, bet ir jų šeimoms bei socialiniams partneriams.

➤ *Inžinerinis vaikų ugdymas(is).* Mokykloje įrengta STEAMUKO laboratorija. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai, organizuodami STEAM veiklas jau nuo ankstyvojo amžiaus, didelį dėmesį skiria vaikų inžinerinio mąstymo ugdymui. Dalyvaujant mokytojų arba pačių inicijuotuose inžineriniuose žaidimuose ir projektuose vaikai lavina kalbinius, intelektinius, kūrybinius ir komandinio darbo gebėjimus. Konstruodami, statydami jie pradeda suvokti pirmuosius fizikinius dėsnius, reiškinius, ima aktyviau ir tikslingiau savo kalboje vartoti matematines, technines ir erdvines sąvokas. Inžinerinei vaikų kūrybai plėtoti Mokykloje yra kuriamos ir pritaikomos įvairios natūralios aplinkos bei objektai.

Supažindinimui su įvairiais objektais, jų tyrinėjimui organizuojamos ekskursijos už Mokyklos ribų.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PRINCIPAI

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas – ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesusplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas – ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

Žaismės principas – žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Sociokultūrinio kryptingumo principas – ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

Integralumo principas – siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

Įtraukties principas – sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

Kontekstualumo principas – vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas – aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimančios sprendimus.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas – vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Reflektyvaus ugdymo(si) principas – mokytojas drauge su vaikų emocijomis ir veiksmis atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas – mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

➤ atpažinti kiekvieno vaiko prigimtines galias bei ugdymo(si) poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos;

➤ į vaiką ir jo vertybių ugdymą orientuotame, integraliame visuminiame ugdymo(si) procese tikslingai taikyti vaiko ir mokytojo sąveika grindžiamas pedagogines strategijas, ugdymo(si) priemones, taip sukuriant lanksčią ir ugdymą(si) stimuliuojančią ugdymo(si) aplinką ir kontekstus;

➤ organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio ugdymo(si) metodus (tyrinėjimus, mokymąsi per judesį, pažintines išvykas, ir kt.), pripažįstant žaismę ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip pagrindinę ugdymo(si) formą;

➤ taikyti universalios dizaino mokymuisi prieigą, kaip visų vaikų ugdymo(si) sėkmės prielaidą;

➤ taikyti judraus ugdymo(si) ir tyrinėjimą skatinančius kontekstus, siekiant suteikti vaikams pasimėgavimo ugdymo(si) procesu jausmą, palengvinti ugdymo(si) procesą bei sėkmingai įtraukti visus vaikus į veiklą;

➤ siekiant užtikrinti sėkmingą kiekvieno vaiko ugdymo(si) procesą, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais);

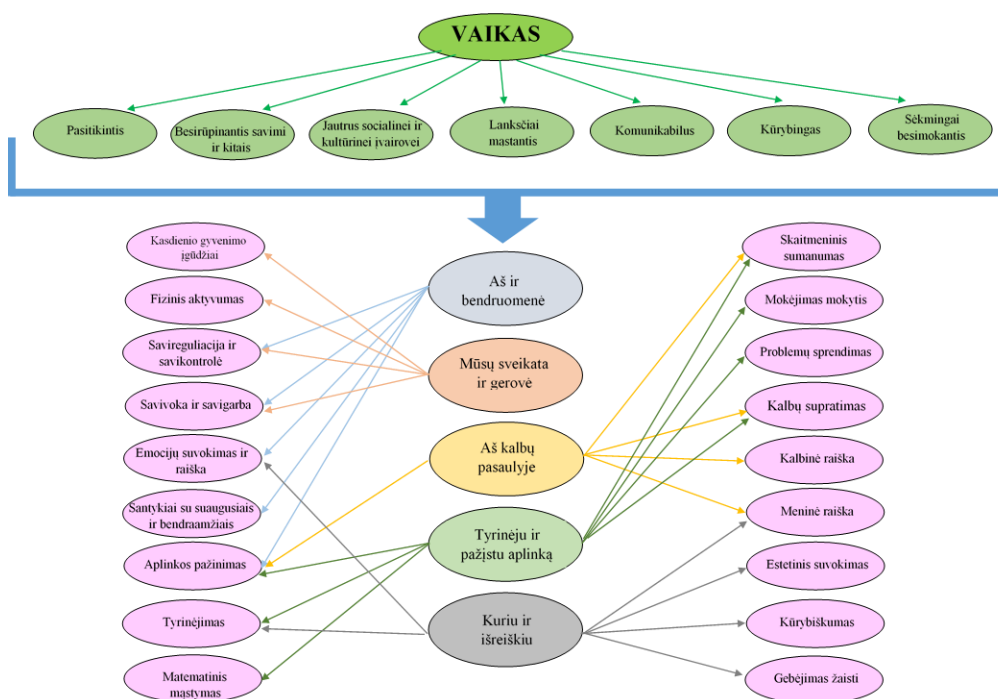
➤ kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partnerystė grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais ir kitais švietimo, švietimo pagalbos paslaugų teikėjais bei socialiniais partneriais.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių. Kiekviena kokybiškai įgyvendinama vaiko raidą skatinančio visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Aš ir bendruomenė“, „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“ plėtoja visų 18 pasiekimų sričių vaiko pasiekimus. Taikant patyriminio ugdymosi kontekstus tenkinami vaikų poreikiai.



1 pav. Konceptualus ugdymo modelis.

Igyvendinant ikimokyklinio ugdymo programą, vaikų ugdymas(is) grindžiamas individualiais vaiko poreikiais, unikalumu ir jo gebėjimais, bendradarbiaujama tarp mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir tėvų. Sudarytos sąlygos bendrame ugdymosi procese kiekvienam vaikui siekti geriausių asmeninių rezultatų. Sistemingai stebimi kiekvieno vaiko pasiekimai ir gebėjimai, vertinama jo pažanga ir pastangos, atsižvelgiant į individualius poreikius. Kuriami ugdymosi kontekstai, įgalinantys vaikų galių plėtoją naujų patirčių pagrindu visose ugdymosi srityse.



2 pav. Ugdymo sričių sąsaja su pasiekimų sritimis ir įgyjamomis vaiko galiomis.

IV SKYRIUS

UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra grindžiamas *visuminiu ugdymu* – ugdymo(si) procesas siekia užtikrinti subalansuotą visų 18 pasiekimų sričių pasiekimų plėtotę, atskirų ugdymosi sričių dermę, ugdymo ir ugdymosi procesų balansą. *Universaliu dizainu mokymuisi* – siekiama užtikrinti vaikų skirtųjų pripažinimą ir priėmimą, sukuriant sąlygas kiekvienam visavertiškai įsitraukti į bendrą ugdymo(si) procesą. Pagrindine vaikų veikla *žaidimu ir kita patirtine veikla* – pajauti, tyrinėti, kurti, dalintis. Šie elementai sudaro tvirtą pagrindą vaikų

visapusiškam ugdymui(si), siekiant harmoningo emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos ir kūrybos galių vystymosi.

Pedagoginės strategijos ir ugdymo(si) organizavimo formos

Dominuojanti veikla – žaidimas – spontaniškas individualus, poroje, grupėje, inicijuotas suaugusiojo ar bendraamžių žaidimas atsižvelgiant į vaiko galias, pomėgius ir poreikius.

Ugdymas kuriant ir keičiant aplinką – įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt.. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus.

Ugdymasis pavyzdžiu – pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti. Pedagogas pradeda kokią nors veiklą ir perleidžia savarankiškai tęsti vaikams. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Kito vaiko pavyzdys, mažesni mokosi iš vyresnių.

Kūrybinė pedagogo – vaiko sąveika – pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus, gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų.

Situacinis – spontaniškas ugdymas – pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Ugdymo ir ugdymosi situacijų susidarymo skatinimas bendrais susitarimais ir sprendimais, problemineis klausimais, diskusijomis. Vaikų, tėvų, pedagogų projektų įgyvendinimas.

Ugdymosi priemonės – siekiama, kad ugdymosi priemonės tenkintų ikimokyklinio amžiaus vaiko poreikį žaisti, bendrauti, bendradarbiauti, skatintų norą puoselėti ir saugoti savo ir kitų sveikatą, ugdytų vaiko savarankiškumą, saviraišką ir skatintų kūrybiškumą, lavintų intelektines vaiko galias, sudarytų sąlygas plėtoti vaiko kultūrai, poreikiams, pomėgiams, interesams, tenkintų vaiko poreikį judėti, sietųsi su vaiko patirtimi ir kasdieniu jo gyvenimu.

Ugdymo(si) turinys – sudarant ugdymo turinį siekiama integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas kasdieninės veiklos metu, atsižvelgiant į vaiko amžiaus tarpsnio ypatumus, pagrindinę veiklą įvardijant žaidimą. Ugdymo turinį sudaro aplinkos modeliavimo kryptis – vaikų ugdymo(si) kontekstų kūrimas. Pateikiami žaismės, universalaus dizaino mokymuisi, kultūrinių ir kūrybinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimų ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, judraus patirtinio mokymosi kontekstų kūrimo būdai.

Vaikų ugdymo(si) kontekstai

➤Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas – universalaus dizaino mokymuisi kontekstas apima lanksčios ir visiems vaikams prieinamos ugdymo aplinkos kūrimą bei efektyvų proceso užtikrinimą.

➤Žaismės kontekstas – siekiama išlaikyti kasdienių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmą ir nuostabą tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant bei dalijantis potyriais.

➤Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas – siekiama skatinti vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį aktyvumą, didinant įvairias galimybes mokytis.

➤Kultūrinių dialogų kontekstas – vaikai ugdymo įstaigoje dalyvauja įvairialypiuose kultūriniuose kontekstuose, tai padeda jiems kurti savo individualų tapatumą ir dalyvauti vaikų subkultūrose bei artimos ir tolimesnės aplinkos kultūrų kūrime.

➤Kalbų įvairovės kontekstas – norint sukurti ir palaikyti aplinką, palankią įvairiems vaikų komunikacijos būdams bei žodinei ir nežodinei raiškai, svarbu atsižvelgti į kalbų įvairovę ir skatinti teigiamą požiūrį į skirtingas kalbų formas.

➤Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas – siekiama atliepti vaikų prigimtini smalsumą, įtraukiant juos į aplinkos tyrinėjimą, kuris skatina giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, bei atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus.

➤Realijų ir virtualių aplinkų kontekstas – siekiama praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis, kad vaikai galėtų patirti ir pažinti, ugdant jų skaitmeninį sumanumą ir informatinį mąstymą.

➤Kūrybinių dialogų kontekstas – modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama aplinka, kuri skatina vaizduotę, smalsumą ir nuostabą, akcentuojant kūrybos procesą.

Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima

Mokykla aktyviai įtraukia tėvus (globėjus) į susitarimus dėl vaikų ugdymosi pasiekimų, procesų ir aplinkų: Mokykla atsižvelgia į vaiko gerovei aktualius šeimos poreikius ir kultūrą, sukuria lanksčias sąlygas sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai. Susitaria dėl ugdymo(si) įstaigoje ir šeimoje dermės: šeimos ir Mokyklos bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste. Visi su vaikų priežiūra ir ugdymu susiję klausimai sprendžiami komunikuojant, tariantis, konsultuojantis šeimoms ir mokyklos darbuotojams pagal jų atsakomybės ribas.

Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms

Paramos vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms sistema Mokykloje pasižymi komandiniu administracijos, Vaiko gerovės komisijos, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų darbu bei apimama šias paramos teikimo kryptis:

➤Mokytojai veikia iš anksto numatydami galimas ugdymo(si) kliūtis ir jų prevencijai iš anksto parenka vaikų ugdymo(si) poreikius atitinkančias priemones ir būdus, kad pašalintų atskirties tikimybę.

➤Švietimo pagalbos specialistų pagalba vaikams orientuojama į fizinių funkcijų lavinimą, pažinimo bei mąstymo operacijų ir kalbos vystymą, jeigu vaikai patiria savitų ugdymosi sunkumų arba jų raida neatitinka amžiaus.

➤Švietimo pagalbos specialistai teikia mokytojui pagalbą, orientuotą į ugdymo(si) proceso optimizavimą, kartu aptardami vaikų poreikius, ugdymo(si) galimybes ir planuodami ugdymo(si) aplinką ir procesą, kad vaikai nepatirtų dalyvavimo ir ugdymo(si) kliūčių.

Vykdomi individualūs vertinimai. Reguliariai stebima vaikų pažanga ir reaguojama į pasikeitimus. Vykdomas ugdymo(si) galimybių aptarimas ir planavimas.

➤Specialistai dalyvauja grupės veikloje. Siūlomi įvairūs mokymo metodai ir priemonės. Kuriamos stimuliuojančios ir pritaikytos ugdymo(si) erdvės. Pateikiamos rekomendacijos dėl ugdymo programų pritaikymo, individualizavimo ir tinkamų ugdymo metodų. Organizuojami mokymai, pristatomi pranešimai mokytojams apie naujausius ugdymo metodus ir geriausias praktikas. Kuriamos pritaikytos ir individualizuotos ugdymo programos, kurios tenkina kiekvieno vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius.

➤Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai įtraukia tėvus (globėjus) į bendradarbiaujančią komandą, juos konsultuoja: individualūs susitikimai, atvirų durų dienos, informaciniai susirinkimai.

➤Mokykla inicijuoja bendradarbiavimą su išorinėmis vaikų ugdymo, švietimo pagalbos teikimo įstaigomis, tarpininkauja šeimoms ir kitoms institucijoms sprendžiant vaikų teisių, ugdymo ir pagalbos vaikams klausimus.

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO TURINYS (1–6) METŲ

1. UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“		
<i>Ugdymo(si) srities paskirtis</i> – plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiaisiais ir vaikais, socialinę ir kultūrinę supratingumą.		
1.1. „KAS AŠ“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Plėtojamas supratimas apie save kaip unikalų asmenį, kuris auga, keičiasi, įgyja vis daugiau savarankiškumo, galių ir pasitikėjimo savimi, mokosi priimti savo gyvenimui ir ugdymuisi aktualius sprendimus bei pasirinkimus: savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir kt. vaikai iki 3 m. mokosi parodyti veido mimiką, garsais, gestais, galvos linktelėjimu išreiškdami sutikimą ar papurtydami galvą į šonus („ne“), pirmaisiais žodžiais, kai yra jautriai globojami, žaidinami, kalbinami grupės mokytojo, kai jis stengiasi suprasti vaiko poreikių ženklus į juos reaguoti, kai įvardija vaiko poreikius ir domėjimosi poreikius.	Mokytojo jautrus ir pastovus emocinis ryšys su vaiku, bendravimas ir veikla kaip elgesio modelis vaikui, vaikams aktualus turinys ir veiklos, padedančios pažinti ir suprasti save, suvokti savo ryšius su kitais ir vietą tarp kitų žmonių. Kūno vaizdavimas meno priemonėmis, žaidimas, tyrinėjimas, STEAM veikla ir kt..
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais	Vaikai skatinami geranoriškai bendrauti. Kartu su vaikais sudaroma dienvakė, kuriamos elgesio grupėje taisyklės. Modeliuojamos įvairios situacijos skaitant istorijas, žaidžiant.

	(emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus.	Sudaromos augimo laiko juostos, ūgio matuokliai, nuotraukos nuo gimimo iki dabarties, vardų žaidimai ir t.t..
1.2. „SAVO EMOCIJŲ IR ELGESIO VALDYMAS“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda).		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Kasdienėse grupės veiklose, sąveikose su mokytoju ir kitais vaikais kilusias savo emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę) vaikai iki 3 metų išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis jautriai į jas reaguoja, atliepia vaiko emocinius poreikius.	Emocijų raiškos valdymo būdų taikymas veiklose ir bendraujant, emocijų raiškos valdymo būdų išbandymas žaidimuose ir bendrose veiklose: išsiaiškinimas, susitarimai, emocinių impulsų suvaldymas.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėdami ir žymėdami, kaip jaučiasi, klausydamiesi skaitomų istorijų, žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.	Skatinama samprotauti kas pradžiugino, kas nuliūdino ar papiktino, kodėl? Skatinama žaisti bendrus žaidimus, kuriuose reikia suprasti kitą ir geranoriškai bendradarbiauti. Aptariama su vaikais ką galima daryti kai kas nors erzina kitą, atima žaislus, suduoda, kai kyla nesutarimai, kokias rasti išeitis. Taisyklių kūrimas ir laikymasis: grupės taisyklių, žaidimų. Žaidimai savireguliacijai: dėmesio reguliavimui, impulsų kontrolei ir kt..
1.3. „AŠ TARP KITŲ“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Save vertina teigiamai. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Supranta savo asmens tapatumą („aš esu“, „buvau“, „būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra –	Siekiama paskatinti vaikus užmegzti ir palaikyti asmeninius ryšius su kitais žmonėmis, tyrinėti savo ir kitų panašumus bei skirtumus, pratintis

	berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5–6 kūno dalis.	pagalvoti apie kitus ir jų poreikius, būti geranoriškus, draugiškus, mokytis bendrauti, bendradarbiauti, sugyventi. Mokytojas dažnai įvardija daiktus, kurie priklauso vaikui, komentuoja vaiko veiklą, būtinai pamini vaiko vardą. Pasiūlo žaidimų „Mano – tavo“, „Mano kūnas“, „Mano žaidimai“. Kalbasi su vaikais ką mėgsta žaisti berniukai ir mergaitės.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	Suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus. Geba daryti įtaką kitam, atsakingai pasirinkti ir priimti sprendimus. Savo gebėjimus ir save vertina teigiamai. Save apibūdina nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).	Paskatinama samprotauti apie save, savo pomėgius, veiklą: Kas? Kada? Ką? Kur? Kaip? Su kuo? Kur buvai? Su kuo buvai? Ką mėgsti veikti? Pasiūloma idėjų savęs, šeimos, kitų žmonių, jų grupių, tyrinėjimams. Skatinami pokalbiai, diskusijos apie fizines savybes, pomėgius ir elgesio savybes, šeimą, grupę, Tėvynę. Skatinama vaikus pozityviai reaguoti į savo klaidas, sąmoningai suklysti pademonstruojant kaip galima juoktis iš savo apsirikimų.
1.4. „ŽMONIŲ BENDRUOMENĖS“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama padėti vaikams atrasti kultūrinių reiškinių ir žmonių bei jų bendruomenių gyvensenos tyrinėjimo kelius, asmeniškai prasmingus dalyvavimo įstaigos bendruomenėje būdus, ugdantis priklausymo bendruomenei, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmus. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Žmonių įvairovės supratimas, žmonių bendruomenių tyrinėjimas, tautinio tapatumo ir pilietiškumo jausmas.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais, kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienos grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Vaikai iki 3 metų savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su	Vaikai kartu su mokytoju ir tėvais kuria šeimos ir grupės medį, dalyvauja šeimos dienos grupėje, žaidžia savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėja šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Mokytojo padedami vaikai tyrinėja, atranda ir aiškina kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius: emociniai ryšiai, rūpinimasis vieni kitais (šeima), bendras buvimas, bendra veikla, draugystės ryšiai (ugdymo įstaigos bendruomenė), kalba, papročiai, tradicijos, tautosaka, tautodailė, etnomuzika, amatai (tautybė), demokratinės vertybės, demokratinis gyvenimo būdas

	tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.	(valstybė), tikėjimas (religinės bendruomenės).
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūrinuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose.	Žaisdami ir bendraudami mokytojo tikslingai parengtoje edukacinėje aplinkoje sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą (tradicijas, maistą, aprangą ir pan.). Vaikai aiškinasi ir išbando pagarbios, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus.
1.5. „MŪSŲ PRAEITIS.DABARTIS.ATEITIS“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama padėti vaikams tyrinėti praeitį, dabartį, ateitį bei suprasti žmonių gyvenimo bėgant laikui pokyčius. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Laiko tėkmės pajauta. Vaikai laiko tėkmės bei asmeninių ir bendruomenės pokyčių per tam tikrą laiką supratimą plėtoja patirdami, aiškindamiesi, tyrinėdami savo ir juos supančių žmonių gyvenimą čia ir dabar, netolimoje ir tolimoje praeityje, numatydami gyvenimo pokyčius ateityje.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Laiko tėkmę vaikai geriau supranta eksperimentuodami su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis: 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais (ką galiu nuveikti, kol skambės muzika, ištekęs smėlis) paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.	Vaikai laiko tėkmės bei asmeninių ir bendruomenės pokyčių per tam tikrą laiką supratimą plėtoja patirdami, aiškindamiesi, tyrinėdami savo ir juos supančių žmonių gyvenimą čia ir dabar, netolimoje ir tolimoje praeityje, numatydami gyvenimo pokyčius ateityje. Vaikai įvairiais būdais kuria savo asmeninę gyvenimo ir augimo istoriją. Mokytojo ir tėvų padedami konstruoja šeimos istorijos pasakojimą. Išbando (jei prieinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buitės darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauja, kodėl žmonių gyvensena buvo būtent tokia.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai kalbėdamiesi ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras,	Dalyvaudami tradicinėse ir valstybinėse šventėse įsitraukdami į mokytojų inicijuojamus istorinio pobūdžio naratyvinius žaidimus,

	naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj.	klausydamiesi skaitomų istorinių pasakojimų, lankydamiesi muziejuose, pilyse, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeityje. Padedami mokytojų atranda ir tyrinėja juos dominančias savo darželio, rajono ir (ar) miesto istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir žaidimų aikšteles.
--	---	--

2. UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

Ugdymo(si) srities paskirtis - plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus.

2.1. „FIZINIS AKTYVUMAS“

Vertybinės nuostatos. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminiai gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių – rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Iki 3 metų vaikai vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo.	Vaikai judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, laipiodami karstynėmis, kopėtėlėmis, laipteliais, žaisdami su kamuoliais, važinėdami triratukais, dviratukais. Vaikų judesių koordinacija, orientacija erdvėje, vikrumas, greitumas, jėga tobulėja žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais: ridenant, mėtant įvairiu atstumu, visa jėga ar panaudojant reikiamą jėgą tikslui pasiekti, gaudant. Vaikai inicijuoja patys ir noriai įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoti, fantazuoti, ieškoti neįprastų pozų, judesiais perteikiant pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai juda spontaniškai,	Nevaržomai judėdami ir

	atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Jie išbando įvairiausių mokytojo demonstruojamus ir pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus: eiti pasistiebus, ant pėdos šonų, kulnų, eiti ištiesta virve, padėtu lanku, aukštai keliant kelius, pusiau pritūpus, plačiu žingsniu, pristatomuoju, pakaitiniu ar kryžminiu žingsniu, šonu, atbulomis, eiti nedideliame aukštyje (suoleliu) bėgti aukštai keliant kelius, šonu, atbulomis, įveikiant kliūtis, bėgti įkalnėn, nuokalnėn, bėgimą kaitalioti su ėjimu, sustoti pagal netikėtą signalą, keisti kryptis, bėgti greitai, lėtai.	eksperimentuodami vaikai išbando savo kūno judėjimo galimybes: lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą), mokosi saugiai keisti pradines kūno padėtis ir atlikti įvairius veiksmus rankomis, kojomis: išlaikyti kūną statinėje būsenoje, judėti (ne)persikeldami erdvėje, įgyja drąsos ir pasitikėjimo savimi. Veikdami ribotame plote pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami komandinius žaidimus vaikai mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti, derinti judesius, judėjimo būdus, sutelkti ir perkelti dėmesį į regimus ir girdimus signalus.
2.2. „SVEIKA MITYBA“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su mokytoju ir kitais vaikais, girdėdami suaugusiųjų aiškinimus, žiūrindami knygeles, korteles, piešinius. Matydami estetiškai patiektą, skleidžiantį šviežią kvapą maistą, jį skanaudami ir nuolat girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, vaikai kaupia atitinkamą žodyną. Įvairių žaislų esančioje aplinkoje, grupėje įrengtoje „virtuvėje“ vaikai iki 3 metų žaidžia režisūrinius maisto gamtinimo žaidimus.	Vaikai iki 3 metų kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai aiškinasi, klauso skaitomų tekstų, komentarų apie sveiko maisto naudą, sužino, ką	3–6 metų vaikai mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant,

	valgyti yra naudingiau sveikatai. Tyrinėja sveiko maisto piramidę: dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais. Dėlioja mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika), patys vieni kitiems aiškina, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoja. Vaikai drauge su mokytoju eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gaminimo procesus. Vaikai įsitraukia į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: mokosi suprasti ir patys kurti receptus, plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadina, gėrasi estetiniu įspūdžius.	gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. Jie mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekdami estetinio įspūdžio. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu vaikai maitina lėles, serviuoja ir puošia stalą, kuria lankymosi kavinėje ar kitoje viešojoje vietoje siužetus. Vaikai klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, sužino, kad pasaulyje yra vietų, kuriose žmonės jaučia maisto stygių, tyrinėja, kiek daug darbo reikia, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo, dėlioja šį kelią iš paveikslėlių, jį piešia.
2.3. „MANO DIENOS RITMAS“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama padėti vaikams suprasti jų poreikius atitinkantį dienos ritmą ir jo laikytis. Tai padeda vaikams jaustis saugiams, energingiems, nepervargti, ugdo laiko suvokimą, suteikia jėgų ir drąsos išgyventi pokyčius. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Kasdieniniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda vaikams orientuotis dienos laike.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai ugdomi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą, kai kasdinių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Vaikai iki 3 metų mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir patikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Kasdieniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda vaikams orientuotis dienos laike.	Vaikai iki 3 metų tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai, skatinami mokytojo ir atsižvelgdami į visos mokyklos dienos režimą, patys	3–6 metų vaikai, mokytojo padedami, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia

	sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Vaikai ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Jie tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptardami kaitos priežastis. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti, pavyzdžiui, pavartyti knygutę, pasiklausti lopšinės.	poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Vaikai iš skaitomų pasakojimų, istorijų ir patys išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas ar sunkias mintis. Vaikai išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus, pavyzdžiui, judėti pagal greito ir lėto tempo, aktyvumą žadinančią ir raminančią muziką.
--	---	--

2.4. „KŪNO ŠVARA IR APLINKOS TVARKA“

Vertybinės nuostatos. Plėtojant vaikų supratimą apie sveikatos saugojimą siekiama didinti jų pasitikėjimą patiems pasirūpinti savo higiena ir aplinkos tvarka bei estetika.

Esminiai gebėjimai. Savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudoja tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius. Mokytojo skatinami, drąsinami, pamokomi, padedami, prausia veidą, rankas ir nusišluosto, susišukuoja plaukus, nusirengia ir bando tvarkingai sudėti drabužius ir pan..	Vaikai iki 3 metų mokosi laikytis tvarkos, kai rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų, arba savarankiškai pažaidę padeda žaislus į vietą.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikus laikyti asmens higienos motyvuoja suaugusiojo pavyzdys, dainelės, eilėraščiai, pasakojimai, tyrinėjimai, sužinant apie bakterijas ir virusus, jų sukeltas ligas. Vaikai supranta, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgį, pažaidus, susitepus, pasinaudojus tualetu ir pratinasi tai daryti. Linksmos istorijos, vaikų aprangos pavyzdžių žiūrėjimas skatina vaikus pamąstyti apie savo aprangą, diskutuoti, kas tvarkinga – netvarkinga, patinka – nepatinka, kurti patogios ir estetiškos vaikų aprangos modelius (piešiant, rengiant lėles, patiems	3–6 metų vaikai žiūrinėja tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos nuotraukas, ieško patinkančios aplinkos vaizdų informaciniuose tinklalapiuose, diskutuoja apie savo grupės aplinką, kas tvarkinga – netvarkinga, patogu – nepatogu, saugu – nesaugu, gražu – negražu. Vaikai įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas ieškodami sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, malonia akiai. Simboliniais piešiniais grupėje ženklina daiktų laikymo vietas, kuria saugaus daiktų naudojimo taisyklės ir pan.. Vaikai pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos

	persirenginėjant).	tvarkyti, pamato grupėje ar lauko aplinkoje numestą šiukšlę, mokosi šiukšlės rūšiuoti.
2.5. „SAUGAUS ELGESIO ĮPROČIAI“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama padėti vaikams ugdytis saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis įpročius, saugoti savo ir kitų sveikatą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Vaikai aiškinasi kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Vaikai mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai, pranešti apie tai suaugusiajam kuriuo pasitiki.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke.	Ugdymo(si) kontekstuose būdami vaikų elgesio ir veiklos modeliu, mokytojai pagal situaciją lanksčiai keičia savo vaidmenis tapdami vaiko padėjėjais, tyrinėtojais, kūrėjais, besimokančiais.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai vartydami knygeles, klausydami jiems skaitomų pasakojimų, pasakų, žiūrėdami filmukus sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi jų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka kai vaikai su jais žaidžia. Jie aiškinasi kokie pavojai slypi virtuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalbimo, valymo priemonės), svetainėje, tėvų miegamajame (praviras langas, vaistai, dūžtantys daiktai). Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Mokosi atsakingai elgtis aplinkoje kurioje yra gyvūnų.	Mokytojui modeliuojant įvairias situacijas, skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrėnant paveikslėlius, korteles, kalbantis, vaikai mokosi suprasti su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą (policininkai, gaisrininkai, medikai, pardavėjai ir pan.), kaip reikia elgtis jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų, siekia liesti (mandagiai atsisakyti pasiūlymų, jei situacijoje nedalyvauja tėvai, mokytojai).

3. UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“
<i>Ugdymo(si) srities paskirtis</i> – plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus.
3.1. „KALBOS SUPRATIMAS“
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Tai vaiko kalbinių įgūdžių ir gebėjimų bei kalbinės tapatybės ugdymas(is). <i>Esminiai gebėjimai.</i> Gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą bei reaguoti į nežodinę raišką, gebėjimas suprasti įvairiomis formomis pateikiamą informaciją (žodinę, grafinę,

simbolinę, vaizdinę, garsinę), domėjimasis simboliais, raidėmis ir tekstu, gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus bendraudami su suaugusiais ir kitais vaikais. Jie atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižyminčią aukštesniu balso tonu, ryškia emociinga intonacija. Vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis, atlikdami įdomias, aktualias, bet neilgai trunkančias veiklas. Vaikai klausosi mokytojo ir kitų vaikų, būdami grupėje ir būdami vieni, tylioje aplinkoje ir triukšmingame fone, įvairiose komunikacinėse situacijose.	Įsitraukimą skatina mokytojo siūlomos įdomios ir aktualios veiklos, žaidybinės situacijos, žadinančios prigimtinių vaikų smalsumą, domėjimąsi ir emocinį įsitraukimą į bendravimo ir bendradarbiavimo procesus. Vaikus taip pat įtraukia kalbiniai žaidimai, skaitomos ir nežodiniu būdu pasakojamos istorijos, dialogiškas ugdymo procesas, iššūkio situacijos. Sėkmingam įsitraukimui būtinos vaikų kalbinius gebėjimus atitinkančios ir jų žodinių ir nežodinių bendravimą skatinančios sąlygos, kuriose būtų pripažįstama ir reaguojama į skirtingus vaikų saviraiškos būdus. Vaikų dalyvavimas įsitraukus moko klausyti ir įsiklausyti, skatina kūno kalba ir verbaline išraiška reaguoti į kalbančiųjų intencijas, plėtoja kalbinės raiškos gebėjimus.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai, aktyviai įsitraukdami į bendravimo su mokytoju ir kitais vaikais veiklas, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbine vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Vaikai klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami.	Supratimo gilėjimą užtikrina kryptingos ir vaikų raidos skirtumus atliepiančios ugdymosi veiklos, skatinančios tyrinėjimą, aiškinimąsi ir problemų sprendimą, taip pat patirtinis ugdymo(si) procesas, kuris sudaro galimybes vaikams klausinėti, diskutuoti, ginčytis, spręsti problemas. Supratimo gilėjimą skatina žodinę raišką iliustruojančios ar ją papildančios vaizdinės ir kitais pojūčiais suvokiamos ugdymo(si) priemonės, kalbos siejimas su aplinkos objektais. Aiškinimasis, argumentavimas, reflektavimas padeda gilinti supratimą, kad kalba ir žodžiai daro poveikį kitam, skatina kritinį mąstymą, moko pasirinkti tinkamas komunikacijos priemones, leidžia suvokti skirtingų

		kalbų ir kalbos formų (žodinės, nežodinės, simbolinės, grafinės) įvairovę.
3.2. „KALBINĖ RAIŠKA“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį, gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones, gebėjimas komunikuoti paprastomis grafinės ir rašytinės raiškos formomis.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	1–3 metų vaikai mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Šio amžiaus vaikų žodyno gausėjimą ir kalbinę raišką skatina aktyvus suaugusiojo bendravimas su vaiku, inicijuojant pokalbius, plėtojant vaiko pasakymus, juos pakartojant. Vaikų mąstymo ir kalbos raidą skatina amžių atitinkančių tekstų, eilėraščių, pasakų skaitymas, istorijų pasakojimas, siejamas su vaizdine informacija, taip pat tokiais jutiminiais pojūčiais kaip lytėjimas, ragavimas, uostymas. 3 metų vaikai, suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles. 1–3 metų vaikai plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami: stebėdami rašančiuosius ar piešiančiuosius, bandydami imituoti, braukyti, keverzoti, piešinėti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje.	1–3 metų vaikai pasitelkia žodinę ir nežodinę raišką aktyviai bendraudami ir komunikuodami su suaugusiais ir bendraamžiais įvairiose veiklose. 2–3 metų vaikai, bendraudami su kitais, koncentruojasi į save, kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos kitam. Vaikai į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus. Vaikų poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami vaikai mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai kalbinės raiškos	Žaisdami išplėtotus siužetinius

	būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas. Vaikai vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Vaikų kalba turtėja, jų kalbinė raiška sudėtingėja, jiems klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju apie teksto turinį ir prasmes, siejant tekstą su vizualia medžiaga. Vaikai vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniais, formuluoja klausiamuosius sakinius („Kada...“, „Kur...“, „Kaip...“), kuria naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. 3–6 metų vaikai įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti, pavyzdžiui: „rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais.	vaidmenų žaidimus vaikai įsitraukia į dialogą, polilogą, išbando skirtingas kalbėjimo manieras, mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas, laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Vaikai bendravimo gebėjimus ugdo kartu su suaugusiuoju ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotykį, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Įsitraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Mokytojo inicijuojamose arba natūraliai susiklosčiusiose situacijose, atveriančiose kalbų įvairovę, bando susikalbėti su kitakalbiais vaikais ar suaugusiais. Mokydamiesi rašinėti vaikai veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“ gamtos gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, kuria istorijas apie raides ar garsus, stato ir konstruoja simbolius, raides. Vaikai įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams.
3.3. „KALBŲ ĮVAIROVĖS SUVOKIMAS IR KALBINĖS TAPATYBĖS FORMAVIMASIS“		
<i>Vertybinių nuostatų.</i> Siekiama padėti vaikams tapatintis su savo šalies kalba ir kultūra, susipažinti su kalbų įvairove, ugdyti(s) kalbų įvairovės suvokimą, vertybines nuostatas, susijusias su įvairialypiais kultūriniais ir kalbiniais kontekstais, plėtoti kalbinę, tautinę ir pilietinę tapatybę. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Tapatinimasis su savo šalies kalba ir kultūra, kalbų įvairovės suvokimo ugdymasis, vertybinių nuostatų, susijusių su įvairialypiais kultūriniais ir kalbiniais		

kontekstais, ugdymasis, kalbinės, tautinės ir pilietinės tapatybės plėtojimas.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Skatinamas kalbų ir kultūrų pažinimas bei kalbinės tapatybės (nebūtinai susijusios su viena kalba) formavimasis. Kultūrų ir kalbų įvairovės pažinimą skatinančioje mokyklos aplinkoje vaikai turi galimybę matyti įvairių kultūrų ženklus, simbolius, girdėti įvairias kalbas, vartoti įvairiomis kalbomis parašytas knygeles.	Vaikų iki 3 metų domėjimasi skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis skatina suaugusiojo pasakojimai apie kitas šalis, kultūras, kalbas, jų atmainas, knygelių, parašytų įvairiomis kalbomis, vartymas, garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis klausymas, įvairiakalbiai stalo žaidimai. Vaikų suvokimas apie kalbų įvairovę ugdo pozityvų požiūrį, formuoja, moko bendrauti įvairiakalbėje aplinkoje (pavyzdžiui: svečių, atstovaujančių kitoms kalboms ar kultūroms, vizitai).
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai ugdomi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus.	Vaikų smalsumą sužadina ir juos įtraukia mokytojo inicijuojamos veiklos, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. Padedami mokytojo, vaikai mokosi taikyti kompensacines kalbos supratimo ir kalbos raiškos strategijas: siekdami suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus. Vaikai noriai įsitraukia į mokytojo siūlomus kiekvienai kultūrai autentiškus kalbinius žaidimus (mįslės, juokavimus, skaičiuotes, greitakalbes ir kt.).

4. UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ“

Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus.

4.1. „MANE SUPANTYS DAIKTAI“

Vertybines nuostatas. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.

<i>Esminiai gebėjimai.</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. 2–3 metų vaikai daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones.	Vaikai žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Vaikai daiktus pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami. 3–6 metų vaikai tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). 3–6 metų vaikai tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstų, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų	Vaikų įsitraukimas skatinamas mokytojų kryptingai kuriant ugdymo(si) kontekstus. Mokytojo padedami, ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę. Nuolatinė veikla su daiktais lavina vaikų gebėjimą koncentruoti žvilgsnį, rankų ir akių koordinaciją. Mokytojų padedant, gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (pavyzdžiui, planas). Daiktų dydį vaikai tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu. Drauge su mokytoju vaikai aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš

	daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga.	ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui: stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko.
4.2. „GYVYBĖ“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama suteikti galimybę vaikams tyrinėti artimosios aplinkos gamtos objektus ir reiškinius, susipažinti su svetur egzistuojančios gyvybės įvairove ir padėti suprasti, kad gyvybė turi poreikių. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Išmoka parodyti pagarbą gyvybei ir rūpestį aplinkai, stebi ir tiria gyvų ir negyvų daiktų santykius, reaguoja į aplinkos pokyčius, ugdomi supratimą apie žmogaus veiklos poveikį aplinkai.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai susipažįsta su jų aplinkoje esančiais augalais ir gyvūnais, juos stebi, tyrinėja. Vaikai aiškinasi kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti.	Mokytojo padedami vaikai aiškinasi organizmų poreikius (pvz.: augalui reikia dirvožemio, saulės šviesos...) Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 m. vaikai tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Vaikai aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie žemės išteklių tausojimo, tvarumo. Vaikų tyrinėjimai ir eksperimentavimas.	Mokytojo padedami vaikai seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Pasirinkę keletą mokyklos kiemo augalų, jie stebi ir fiksuoja (piešia, fotografuoja, matuoja) vienmečių augalų gyvenimo ciklą (pavasari išdygsta, užauga, vasarą žydi, subrandina vaisius, išbarsto sėklas ir vėlyvą rudeni nunyks), medžių metų ciklą (pavasari sužaliuoja, žydi ir sėklas išbarsto kasmet, žiemą išgyvena numetę lapus, nesimaitindami). Vaikai klausosi mokytojo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina, kad žiemą vieni gyvūnai įminga, kiti išlieka aktyvūs, nes dar gali susirasti

		maisto, dauguma paukščių žiemoti išskrenda į šiltesnius kraštus. Netikėti atradimai – žaisdami vaikai atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo (guma), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, magnetizmą). Susipažįsta su medžiagomis, jas maišo ir t.t..
4.3. „SKAIČIAVIMAS IR MODELIAVIMAS“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.		
<i>Esminiai gebėjimai.</i> Siekiama padėti vaikams atrasti skaičių pasaulį, plėtoti jų supratimą apie skaičiavimo būdus ir jų taikymą savęs ir aplinkos pažinimui, problemų sprendimui.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Nuo pirmųjų metų vaikai stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Vaikai iki 3 metų pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti).	Padedami mokytojo vaikai atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Vaikai ugdomi žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmas, kurie įvyks). Vaikai dienvakare klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, laiku gaudami mokytojo grįžtamąjį ryšį, jo palaikomi vaikai mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pavyzdžiui, skaitmenis, piešinius, schemas). Skaičiavimo užduotis (pavyzdžiui: „Žydėjo dvi gėlytės, pražydo dar viena. Kiek žydi dabar?“) vaikai atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais. 3–6 metų vaikai supranta, kad tam	Vaikai įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradėdama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas vaikai pradeda suprasti ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Dalyvaudami žaismingose veiklose, vaikai neformaliai įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą. Žaisdami ir stebėdami vaikai pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai

	tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą.	padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.
4.4. „MATEMATINIAI ERDVĖS TYRINĖJIMAI“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Siekiama plėtoti vaikų suvokimą apie matematinius būdus erdviniams objektams pažinti ir įvairias išraiškos galimybes savo pastebėjimams apie jų formą, dydį (ilgį, tūrį), masę, padėtį ir judėjimą tam tikra kryptimi apibūdinti.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Vaikai iki 3 metų natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Kalbinami suaugusiojo, ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba, piešiniais ar vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietos (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Vaikai jaučia raminantį suaugusiojo palaikymą, kai jų veiksmus palydi suaugusiojo žodis, veiksmo kartojimas. Kalbinami vaikai išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų. Kalbinami vaikai noriai įsitraukia į vaizdinių, garsinių, žodinių, judesio, pojūčių, skirtingų kategorijų objektų sekų AB (BA) kopijavimo, pratęsimo, atkartojimo, atpažinimo veiklas.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai noriai įsitraukia į suaugusiųjų inicijuotas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. 3–6 metų vaikai, tyrinėdami aplinką, drauge su mokytoju ir kitais vaikais atranda, kiek daug erdvinės informacijos yra aplink: panašumo, elementų išdėstymo, atsikartojimo, formos bendrumo. 3–6 metų vaikai, žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įgyja vis	Vaikai įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. Vaikai diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai –

	daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba ar piešiniais, vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus). Vaikai savo pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose. Jų piešiniuose atsiranda vis daugiau detalių, vis daugiau dėmesio kreipiamą į jų išsidėstymą ir dydį.
4.5. „SKAITMENINIŲ TECHNOLOGIJŲ PASAULIS“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama padėti vaikams įgyti skaitmeninio raštingumo ir informacinio mąstymo pradmenis: <i>Esminiai gebėjimai.</i> Naudotis skaitmeniniais įrenginiais, ieškoti, vertinti kaupti informaciją, saugiai naudoti, pristatyti informaciją, ja keistis, bendrauti ir bendradarbiauti tinkluose, keisti turimą ir kurti naują skaitmeninį turinį.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų žaisdami, tyrinėdami aplinką domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.). Vaikai iki 3 metų žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui: paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).	Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisyklės vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju (mokytoju, tėvais (globėjais)), nagrinėdami įvairias situacijas ir pavyzdžius. Skaitmeninį raštingumą vaikai atranda įsitraukdami į įvairias mokytojo paskatintas kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas, vykstančias realios aplinkos kontekstuose.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikai veiksmų sekas (algoritmus) problemoms spręsti suvokia ir elementariai taiko stebėdami, žaisdami, nagrinėdami ir įvardydami įvairių procesų, kasdienių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus – taisykles. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradedą suprasti kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką.	Žaisdami mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus. Vaikai užrašo komandų sekas simbolių sekomis ir mokosi jas „perskaityti“ bei atlikti. Siekdami rezultato ir naudodamiesi realiais objektais kaip simboliais (kaladėlėmis, akmenukais, piešiniais, kortelėmis ir kt.), vaikai dėlioja ir atlieka veiksmų seką. Žaisdami, konstruodami vaikai bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.

5. UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“

Ugdymo srities paskirtis – plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybingumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką.

5.1. „ŽAIDIMO RAIŠKA“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus kurdamas vaikų žaidimų kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai atpažįsta, emociškai atliepia, įsitraukia į suaugusiųjų žaidimus (kykavimai, mylavimai, juokinimai) ir patys juos inicijuoja kurdami ugdymosi situacijas. Aktyviai tyrinėja žaislus, daiktus atrasdami ir į tyrinėjimo repertuarą įtraukdami naujus veiksmus (sugriebti, mesti, ridenti ir pan.), pažįsta objektus, jų savybes ir bando juos įvardyti.	Drąsina vaiką veikti, tyrinėti, rodyti iniciatyvą. Veikia kartu su juo. Žaidina vaikus, kalba įvairiomis emocijomis intonacijomis, naudoja įvairių tempą. Tuos pačius žaidimus, pokštavimus kartoja keletą kartų siekdamas, kad vaikas įsimintų. Rodo vaikams kaip galima veikti su daiktais, skatina vaiką pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų. Kalba maloniomis, linksmomis intonacijomis, skatina mėgdžioti veiksmus ir intonacijas. Parūpina įvairių žaislų, leidžia jais naudotis. Gėrasi, skatina vaikų žaidimus, žaisdamas drauge reiškia įvairias emocijas, skatina vaikus pasakoti ką jie daro.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	Pasirinktoje ar susikurtoje žaidimo aplinkoje (lėlių namelis, miškas, gyvūnų aptvaras, miesto gatvės, geležinkelis ir pan.), pasitelkęs nedidelius objektus ir žaislus vaikas kuria žaidimo įvykius, pats atlikdamas veiksmus su skirtingais personažais. Pats atlieka vaidmenis ir pats kuria jo patirtis atliepanti žaidimo siužetą. Vaikai prisiima vaidmenį ir remdamiesi savo patirtimi konstruoja pažįstamus įvykius ir kasdienes situacijas. Žaisdami dviese ar keliese per konkrečius prisiimtus vaidmenis ir įsivaizduojamus vaidmenų tarpusavio santykius vaikai drauge konstruoja žaidimo siužetą. Vaikai vysto sudėtingus, jų gyvenimo patirtimi, mėgstamų pasakų, istorijų, TV programų siužetais paremtus scenarijus. Vaikai ugdomi gebėjimą vienu metu veikti dviejuose lygmenyse, kontroliuoti	Parūpina žaidimams tikrų daiktų. Parodo kaip galima žaisti su teatro lėlėmis, siūlo vaikams pažaisti matytą pasaką. Skatina vaikus reikšti natūraliai kylančias emocijas, nelygina vaiko išraiškos su kito vaiko. Drauge žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, parodo ir skatina laisvai, savaip kartoti veiksmus. Paaiškina vaikams siužetus, daro pauzes, kad vaikai galėtų sutelkti mintis, sumanymus ir pagal juos veikti. Siūlo vaikams naudoti įvairius butaforinius daiktus, parodo kaip tie patys daiktai gali būti panaudoti įvairiose situacijose.

	vaidmens atlikimą ir realius savo santykius su kitais žaidėjais. Vaikai kuria bendrai įgyta patirtimi grįstus žaidimų pasaulius, plėtodami ilgalaikius, tęstinius didesnės grupės dalies vaikų žaidimus. Žaisdami vaikai perpranta taisyklių prasmę, mokosi jų laikytis ir patys kurti naujus žaidimus su taisyklėmis.	
5.2. „MUZIKOS RAIŠKA“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama padėti vaikams tyrinėti garsų ir muzikos pasaulį, pažinti muzikos vertingumą, išbandyti įvairias muzikinės raiškos priemones ir būdus. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Muzikinė veikla pratina girdėti, atkartoti dainuojant ir muzikuojant, kurti, siekti meistriškumo, ugdytis drausmingumą, suteikia saviraiškos galimybę, padeda patirti bendrumo jausmą muzikuojant drauge, gilina estetinį suvokimą.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Intuityviai domisi, tyrinėja garsų pasaulį balsu, aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais. Dairosi ieškodamas garso šaltinio, reaguoja į garso aukščio skirtumus, trumpam sutelkia dėmesį į aplinkoje skambančią muziką. Gestais ir čiaušėjimu reaguoja į lopšines, žaidinimus su judesiais, ritminius ir melodinius darinius. Imituoja suaugusiųjų vokalizavimą, ypač ilgus garsus. Ritmiškai linguoja, supasi, ploja, krato barškučius ir skambaliukus. Čiauška nereguliariais ritmo dariniais, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, sutelkia dėmesį į muzikos ir aplinkos garsus, juos mėgdžioja. Imituoja kai kuriuos pažįstamus melodinius ir ritminius darinius. Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamas ir kurdamas. Išlaiko dėmesį	Dainuoja vaikams liaudies daineles, nešiojant ritmingai sūpuoja, kilnoja, judina jo rankas. Klausosi įvairių stilių muzikos bei sudaro muzikinę aplinką, kurioje vaikas galėtų išgirsti įvairius aplinkinio pasaulio garsus. Skatina vaikus groti muzikiniais instrumentais, grojančiais žaislais. Dainuoja su vaikais įvairias daineles, klausosi muzikos, judesiais imituoja tekstą.

	klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai, greitai – lėtai, linksmi – liūdnai). Muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje.	
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	Aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Tyrinėja įvairesnius garso išgavimo būdus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus, skanduoja, ploja, išbando sudėtingesnius judesius. Individualiai ir su kitais dainuoja autorines ir liaudies dainas, dažniausiai tiksliai intonuodamas. Improvizuoja vokales melodijas įgaunančias struktūrinių muzikos savybių. Instrumentais ar kūno perkusija groja nustatytu pulsu ir pakartoja trumpus ritminius bei melodinius darinius. Judesį derina su dainavimu, ritmišku skandavimu, judesiais atliepia muzikos nuotaiką, tempą ir stilių. Pavadina keletą muzikos instrumentų, atpažįsta kai kuriuos tembrus. Muzikuodamas su kitais vaikais klausosi, kaip jo indėlis dera su kitais. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius apie klausomus kūrinius ar atlikimą.	Parūpina vaikams kuo daugiau muzikinių instrumentų, skatina vaikus jais groti. Skatina vaikus improvizuoti, kurti balsu ir judesiu. Dainuoja su vaikais vienbalses ir dialogines dainas, skatina vaikus dainuoti individualiai. Drauge su vaikais kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms ir pan.. Skatina vaikus dainuoti visur kur įmanoma: grupėje, lauke, dirbant ir kt.. Sudaro sąlygas klausytis įvairių epochų, kultūrų ir stiliaus muzikos.
5.3. „ŠOKIO RAIŠKA“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama padėti vaikams tyrinėti savo kūno judesių galimybes, plėtoti motorinių judesių ir kinestetinį intelektą, gerinti kūrybinį ir kritinį mąstymą, pasitikėjimą, ištvermę ir toleranciją. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Šokant atrasti galimybes derinti laisvą judesį ir ritminius pratimus, susipažinti su liaudies rateliais, įvairiais šokio žanrais, mėginti kurti choreografines kompozicijas, puoselėti judesių kultūrą, estetinį skonį ir pagarbą vienas kitam.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Drąsiai tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir spontaniškai, reaguoja į	Skatina vaikus tyrinėti įvairius judesius, žaidina juos naudojant

	suaugusiojo judesius ir bando juos imituoti. Tyrinėja judėjimo kryptis, atlieka keletą skirtingų judesių stovėdamas vietoje, persikeldamas erdvėje, šoka naudodamas priemones. Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus bandydamas nustatyti kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais muzikos nuotaiką ir savybes. Kurį laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų, trijų judesių kombinacijas.	plaštakų, galvos judesius, kykavimus. Žaidžia su vaikais muzikinius žaidimus, ratelius, skatina juos judėti pagal muziką einant, bėgant, apsisukant. Skatina vaikus šokti tyloje, kad atsiskleistų jų ritmo suvokimas.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda 3–6 metų vaikui išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl jis pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Vaikai naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. Augdami ir judėdami vaikai mokosi valdyti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui vaikai spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką ir judesys tampa šoku.	Sudaro vaikams galimybę žaisti muzikinius žaidimus, eiti ratelius, dainuoti dainas, klausytis muzikos įrašų. Kartu su vaikais žaidžia vaizduojamuosius žaidimus ir nuolat siūlo naujus. Skatina vaikus naudoti natūralius judesius. Padeda vaikams sieti pamatytą personažą su atliekamais judesiais, vartoja frazes, pvz.: „šokinėja aukštai kaip varlė“ ir kt.. Siūlo vaikams stebėti gamtą, atkreipti dėmesį, kaip kokie gamtos reiškiniai ir aplinkos objektai juda ar nejuda ir ieškoti idėjų kuriant savo judesių sekas.
5.4. „DAILĖS RAIŠKA“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama padėti vizualinės raiškos priemonėmis vaikams išreikšti save, savo jausmus, emocijas, potyrius, savo pasaulio matymą ir supratimą apie tam tikrus reiškinius, plėtoti vaizdinį ir erdvinį mąstymą, kūrybingumą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Dailės raiška padeda atrasti ir plėtoti vaikų autentišką vaizdavimo stilių.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Vaikai iki 3 metų spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę,	Sudaro sąlygas vaikams pamatyti žaismingą, elementarių pasikartojančių veiksmų piešimą, lipdymą, skatina vaikus bandyti patiems. Siūlo vaikams geros kokybės minkštų, ryškių dailės

	pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Jie tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti, kai suaugusieji palankiai reaguoja, drąsina ir komentuoja vaikų piešinius. Vaikų kūrybines iniciatyvas pažadina galimybė nevaržomai veikti savo tempu pagal savo norus ir galias. Tobulėjant motorikai bei akies ir rankos koordinacijai, vaikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas.	priemonių, kad jomis veikdamas vaikas patirtų džiaugsmą. Sudaro vaikams galimybes žaisti, tepti dažais, paišyti, dėti spaudus ir kt. ant įvairaus formato ir tekstūros popieriaus. Skatina vaikus pasakoti apie savo piešinį, lipdinį. Stebi vaiko raiškos procesą, randa būdų užtikrinti, kad jis būtų džiaugsmingas ir teikiantis vaikams teigiamas emocijas. Siūlo vaikams eksperimentuoti įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis: molis, vaškas, vilna, šlapias popierius ir kt..
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikų spontaniškai kuriamų vaizdų atradimas, stebėjimas, tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą. Įsitraukdami į mokytojo inicijuojamas kūrybines veiklas vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafines ir spalvines raiškos priemones ir medžiagas. Vizualinių raiškos priemonių ir įrankių įvairovė, jų tyrinėjimas ir kūrybinis veikimas skatina vaikų grafinę ir spalvinę raišką.	Sudaro vaikams galimybę kuriant veikti taip kaip jis to nori. Skatina žaismingai eksperimentuoti linijomis, spalvomis, formomis. Padeda vaikams suprasti, kad iš įvairių medžiagų, buities atliekų galima sukurti originalių, gražių darbų. Drąsina kurti darbelius iš smulkių detalių. Inicijuoja vaikų kūrybinius projektus skatinančius vaikų kūrybiškumą. Suteikia vaikams galimybę kurti ornamentus, dekoruoti audinius, daiktus grafiniais ženklais ir simboliais. Organizuoti eksperimentus, kuriuose vaikams sudaromos sąlygos netikėčiausiais būdais pažinti dailės medžiagų galimybes.
5.5. „TEATRO RAIŠKA“		
<i>Vertybinės nuostatos.</i> Siekiama padėti vaikams tyrinėti ir pažinti teatrinių raiškos formų įvairovę, patiems išbandyti skirtingas teatrinės raiškos priemones. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Vaidybinės improvizacijos pasitelkiant savo kūno judesius, muzikavimą, spontanišką dainavimą bei kuriant improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams, plėtoja vaikų kūrybiškumą ir pagilina estetinį pasaulio pažinimą teatro meno formomis.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
<i>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</i>		
1-3	Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams, pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. Režisūrinių ir vaidmenų	Rodo vaikams kaip galima veikti su daiktais, skatina vaiką pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų. Kalba maloniomis, linksmomis intonacijomis, skatina mėgdžioti

	žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.	veiksmus ir intonacijas. Skatina vaikus įsiklausyti į veikėjus, siužetą, rodo vaikams veiksmus ir leidžia jiems improvizuoti, reikšti tokias emocijas, kokios tuo metu kyla.
<i>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</i>		
3-6	3–6 metų vaikų menami žaidimai labai artimi kūrybinei dramai, juose daug vaidybos elementų. Atlikdami simbolinius vaidmenis vaikai naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems.	3–6 metų vaikų menami žaidimai labai artimi kūrybinei dramai, juose daug vaidybos elementų. Atlikdami simbolinius vaidmenis vaikai naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems.

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas – būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, padedanti geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį. Vertinimas – tai nuolatinės informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas, padedantis analizuoti vaiko pasiekimų kaitą.

➤ Apie vaiko pasiekimus, ugdymo procese įgytus gebėjimus žinias ir supratimą bei nuostatas, sprendžiama iš vaiko kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaiko ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo įrašus ir kt.), analizuoja vaiko ugdymosi pažangą. Ugdymo(si) procesą jie planuoja atsižvelgdami į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus.

➤ Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimus ir pažangą mokytojai vertina ir analizuoja kartu su pagalbos vaikui specialistais.

➤ Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai: stebėjimas, pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos analizė, vaiko kalbos ir veiklos vaizdo įrašai, tyrimas, tikslingi darbeliai su tam tikromis užduotimis ir kt..

➤ Vaiko pasiekimus mokytojai vertina mokslo metų pradžioje ir pabaigoje. Vertinimą atlieka ir tada, kai pradeda dirbti su nauja grupe, kai vaikas pradeda lankyti ugdymo įstaigą.

Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama:

➤ Elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“, esančiame vaiko pasiekimų apraše, kuriame pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas.

➤ „Vaiko pasiekimų aplanke“, kuriame talpinama medžiaga apie vaiko pasiekimus ir pažangą. Tai gali būti vaiko dailės ir kiti darbeliai, įdomesnės jo mintys, samprotavimai, žodinė kūryba, nuotraukos, rašytinės kalbos pavyzdžiai, įvairūs vaiko veiklos stebėjimo aprašai, tėvų pastebėjimai, vertinimai, pedagogų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.

➤ Mokytojai nuolatos mato vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugia veikla, aptaria veiklos procesą ir rezultatus, vaikai mokosi patys

įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų pasiekimus ir pažangą mokslo metų pradžioje ir pabaigoje arba pagal poreikį mokytojai aptaria su vaiko tėvais (globėjais).

➤ Vaikui pabaigus ikimokyklinį ugdymą, jo pasiekimų aprašas archyvuojamas elektroninio dienyno archyve ir perduodamas į priešmokyklinę grupę, kad būtų užtikrintas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas. „Vaiko aplankas“ tėvų pageidavimu gali būti atiduotas šeimai.

Ikimokykliniame ugdyme įgytų pasiekimų visuma sukuria prielaidas vaikui sėkmingai ugdytis kompetencijas, numatytas Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje. Vaiko priešmokyklinis ugdymas nuosekliai tęsiamas, atsižvelgiant į tai, kurio žingsnio pasiekimus įvairiose pasiekimų srityse jis jau yra įgijęs. Jeigu penkerių metų vaikas nėra pasiekęs penkto pasiekimų žingsnio, jam rekomenduojama dar vienus metus ugdytis pagal ikimokyklinio ugdymo programą.
